

Aquestes revisions finals no neguen, però, el gran valor i escaiença de l'obra de J. C. Moreno, ja que la seua anàlisi és implacable contra l'egocentrisme i l'imperialisme lingüístics, malauradament arrelats als territoris on es parla una llengua de gran difusió.

JOAQUIM JUAN-MOMPÓ

PRIETO, Pilar: *Entonació. Models, teoria, mètodes*, Barcelona, Ed. Ariel, 2002 («Ariel Lingüística»).

En el conjunt dels estudis sobre l'aspecte oral del llenguatge, tal com apunta l'autora del manual que ressenyem, l'entonació «malgrat ser un fenomen de gran riquesa i complexitat, ha estat una de les àrees més menystingudes de la lingüística» (p. 11). No hi ha dubte que la pròpia complexitat de l'objecte d'estudi és, en part, responsable d'aquesta situació, però no és menys cert que aquesta mateixa complexitat implica que els fenòmens prosòdics són portadors d'una important càrrega informativa i, per tant, responsables de bona part de la informació que transmetem quan emetem un enunciat, i això els fa especialment interessants.

Com a conseqüència lògica d'aquesta situació, la bibliografia referent a l'entonació sol ser una literatura especialitzada, que recull experiències realitzades pels autors dels treballs des de perspectives diferents, des de pressupòsits teòrics diferents, amb metodologies diferents i que constitueix un gran corpus d'estudis en el si del qual és molt difícil orientar-se i extreure'n una visió de conjunt. Aquest és precisament l'objectiu del manual de Pilar Prieto que diu, en el Prefaci: «El propòsit d'aquest llibre és presentar una introducció general al fenomen de l'entonació i als temes que més han preocupat els seus estudiosos. D'una banda, aquest treball pretén ser un manual útil per als estudiants d'aquesta disciplina (...) Paralelament, el llibre també vol oferir una reflexió general sobre l'estat actual dels estudis sobre l'entonació (...)» (p. 11). I cal dir que el resultat és esplèndid i que l'autora ha assolit sobradament els objectius que s'havia marcat.

El manual comença amb un primer capítol de caràcter general (*L'estudi de l'entonació*) on es defineix què és l'entonació, quines són les seves funcions i quines dificultats presenta el seu estudi. L'autora és conscient del públic d'estudiants a qui s'adreça i, en tot moment, organitza la seva exposició amb molta claredat, de manera que els conceptes més complexos són presentats de manera senzilla i a l'abast de lectors que busquen una introducció als problemes de l'estudi de l'entonació. Aquest to es manté en tot el llibre la qual cosa constitueix un dels mèrits d'aquesta obra.

El segon capítol està dedicat als *Aspectes fonètics de l'entonació* i explica com es produeix l'entonació (des del punt de vista fisiològic), presenta les característiques acústiques del fenomen i, finalment, descriu com perceben els parlants l'en-

tonació i insisteix de manera especial en la manera com les magnituds físiques es transformen en correlats perceptius. El tercer capítol (*Aspectes demarcats de l'entonació*) analitza un dels problemes que més polèmiques ha originat: el de la unitat prosòdica. Com recull l'autora, s'han emprat molts termes per fer referència a la unitat prosòdica autònoma (grup d'entonació, grup fònic, grup melòdic, grup tonal, frase entonativa, grup de respiració, frase prosòdica, sintagma d'entonació, etc. —p. 37—) i això complica extraordinàriament el seu estudi. Pilar Prieto presenta, de manera molt clara i ben organitzada, un excel·lent estat de la qüestió de manera que, al final del capítol, el lector es pot situar perfectament en aquest terreny i tenir una idea clara no només del problema terminològic i de definició de les unitats sinó també de les relacions entre sintaxi i melodia.

El capítol següent (*Accentuació i entonació*) analitza un fenomen, l'accent, íntimament relacionat amb l'estructura entonativa tot i que la prominència accentual «es defineix des del punt de vista perceptiu com el grau de força o intensitat que presenta una síl·laba en relació amb les síl·labes veïnes» (p. 57). L'autora presenta els correlats acústics de l'accent i, a continuació, analitza les relacions entre accentuació i entonació fent esment especialment de la qüestió de la focalització, que és una de les funcions més importants de l'entonació, en la qual es combinen els efectes de la melodia amb els de l'accent i que té a veure amb l'estructura informativa de l'enunciat. I relacionat també amb l'estructura informativa de l'enunciat, el següent capítol (*Aspectes semàntics i pragmàtics*) descriu les relacions entre Pragmàtica i Entonació. Cal destacar la manera com és tractat el paper que juga l'entonació en l'expressió de la modalitat, la qual cosa remet a conceptes propis de la Pragmàtica com per exemple els «actes de parla» i la «força il·locutiva».

A continuació, en el capítol dedicat a la *Transcripció de l'entonació*, Pilar Prieto presenta els mètodes utilitzats tradicionalment per reflectir sobre paper les variacions entonatives (auditiu i instrumental), descriu i discuteix els avantatges i desavantatges de les transcripcions estretes i amples i, finalment, s'ocupa del problema de la transcripció de corpus orals. La presentació i discussió dels diferents mètodes va sempre acompanyada de nombrosos exemples que il·lustren la manera de fer les esmentades transcripcions i que permeten que el lector s'adoni de quina informació transmet cadascun d'aquests sistemes. No cal dir que la qüestió de la transcripció dels corpus orals és de gran actualitat i disposar d'un sistema que permeti descriure amb precisió els sistemes d'entonació de diferents llengües és una necessitat sorgida del ràpid desenvolupament de les tecnologies de la parla. L'autora presenta, en aquest capítol, els diferents sistemes actualment emprats (INTSINT, PROSPA i ToBI) indicant quines són les seves possibilitats i limitacions.

El setè capítol (*Models lingüístics de l'entonació*) aborda l'estudi de l'entonació des de la perspectiva fonològica i ho fa presentant els diferents models lingüístics de l'entonació. Com l'autora observa: «L'anàlisi fonològica de l'entonació té com a objectiu posar en relació els eixos físic i funcional d'aquesta, és a dir,

identificar las unitats tonals mínimes que són capaces de generar oposicions distintives o produir diferències de significat» (p. 125). Com és fàcil de veure, el problema rau en el pas de la realitat física a la interpretació fonològica, en la determinació de quines són les unitats funcionals de l'entonació i en quin valor fonològic tenen. Pilar Prieto presenta, en primer lloc, els models tradicionals (anàlisi per nivells i anàlisi per configuracions), després el model mètric i autosegmental i acaba el capítol resumint els models més recents elaborats per Thorsen-Gronum i Fujisaki.

Finalment, l'últim capítol del manual (*La implementació fonètica*) està dedicat als problemes que planteja la reproducció dels contorns melòdics en l'univers de la tecnologia de la parla. Ja s'ha esmentat més amunt que la necessitat de disposar de sistemes de transcripció de l'entonació per marcar els corpus orals ha sorgit al voltant de les aplicacions tecnològiques i també són les aplicacions tecnològiques les que reclamen una reproducció adequada dels contorns entonatius per tal que la qualitat dels sistemes sigui la millor possible. En el marc d'aquesta reflexió, doncs, l'autora presenta els problemes que plantegen les dues qüestions principals que cal tenir en compte i resoldre per tal de poder reproduir adequadament els perfils entonatius: la sincronització temporal entre els moviments melòdics i la part segmental de l'enunciat (alineació tonal) i la declinació i l'esglonament descendent (altura tonal).

Com es pot veure, el manual de Pilar Prieto constitueix un excel·lent estat de la qüestió dels estudis sobre l'entonació. Els continguts estan molt ben organitzats i cal esmentar, com un altre gran encert de l'obra que el lector, a través d'una pàgina web l'adreça de la qual apareix en el Prefaci, té accés als fitxers de so que corresponen als exemples citats en els diferents capítols. Això vol dir, i aquesta és una gran novetat en les publicacions sobre entonació, que és possible sentir un enunciat simultàniament a la visualització del seu perfil melòdic. Finalment, és també important destacar que aquest manual, que està escrit en català i presenta la majoria d'exemples en llengua catalana, té un caràcter molt més ampli perquè presenta els fenòmens entonatius des d'una perspectiva generalista i amb plantejaments vàlids per a qualsevol llengua.

DOLORS POCH OLIVÉ